

© Prof.dr Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

"Groningen en het Noorden: Europese topregio voor werken en wonen"

Presentatie Europa Lunchlezing
 Statenzaal Provinciehuis, Groningen, 4 februari 2013.

Prof. dr Jouke van Dijk
 Hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse
 Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen
 Voorzitter/directeur Waddenacademie-KNAW
jouke.van.dijk@rug.nl   www.joukevandijk.nl

© Prof.dr Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Overzicht

- Groningen en het Noorden: topregio wonen en werken in Europa en Nederland
- Blijft dat zo?
- Wat zijn onze problemen?
- Weten we ook hoe we die moeten oplossen? Is daar geld voor?
- Topregio zonder topsectoren?
- Place Based Smart Specialization and RIS3 Regional Innovation Systems

© Prof.dr Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Regionale economie: positie in Europa

© Prof.dr Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

eurostat news release

28/2011 - 24 February 2011

Regional GDP per inhabitant in 2008

GDP per inhabitant ranged from 28% of the EU27 average in Severozapaden in Bulgaria to 343% in Inner London

In 2008, GDP per inhabitant¹, expressed in terms of purchasing power standards², in the EU27's 271 NUTS-2³ regions ranged from 28% of the EU27 average in the region of Severozapaden in Bulgaria, to 343% of the average in Inner London in the United Kingdom.

This information is taken from data released by Eurostat, the statistical office of the European Union.

© Prof.dr Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

EU news release

19/2008 - 12 February 2008

Regional GDP per inhabitant in the EU27

GDP per inhabitant in 2005 ranged from 24% of the EU27 average in Nord-Est in Romania to 303% in Inner London

In 2005, GDP per inhabitant¹, expressed in terms of purchasing power standards², in the EU27's 271 NUTS-2³ regions ranged from 24% of the EU27 average in the region of Nord-Est in Romania, to 303% of the average in Inner London in the United Kingdom.

This information is taken from data released by Eurostat, the Statistical Office of the European Communities.

One region in six above 125% of the EU27 average...

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Regional GDP per inhabitant in the EU27 in 2005

(in PPS, EU27 = 100)

The fifteen highest:			The fifteen lowest:		
1	Inner London (UK)	303	1	Nord-Est (RO)	24
2	Luxembourg (LU)	264	2	Severozapaden (BG)	27
3	Bruxelles-Cap. / Brussels Hfdst. (BE)	241	3	Yuzhen tsentralen (BG)	27
4	Hamburg (DE)	202	4	Severen tsentralen (BG)	28
5	Wien (AT)	178	5	Sud-Vest Olenia (RO)	28
6	Île de France (FR)	173	6	Sud-Muntenia (RO)	29
7	Stockholm (SE)	172	7	Severoztochen (BG)	31
8	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	169	8	Sud-Est (RO)	31
9	Oberbayern (DE)	166	9	Yugoztochen (BG)	33
10	Groningen (NL)	164	10	Nord-Vest (RO)	34
11	Novosiedel (UK)	161	11	Lubelskie (PL)	35
12	Praha (CZ)	160	12	Podkarpackie (PL)	35
13	Utrecht (NL)	158	13	Centru (RO)	36
14	Southern & Eastern* (IE)	158	14	Podlaskie (PL)	38
15	Darmstadt (DE)	158	15	Swietokrzyskie (PL)	38

* Regional values for Ireland estimated by Eurostat

rijksuniversiteit groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Groningen in top tien van rijkste EU-regio's

Uitgegeven: 12 februari 2008 12:07

LUXEMBURG - Groningen staat op de tiende plaats van rijkste regio's als wordt gekeken naar het bruto nationaal product (BNP) per inwoner. De cijfers zijn van het statistisch bureau Eurostat dat dinsdag met nieuwe berekeningen over 2005 kwam.

Eurostat (PDF) tekent daarbij aan dat de cijfers een beeld geven van de totale economische activiteit in de Europese regio's. Forenzen kunnen de productie sterk doen stijgen, maar dat betekent niet dat het BNP per huishouden automatisch ook zo hoog ligt.

De regio Utrecht (13e) is de één-na-rijkste van de Nederlandse regio's.

Londen

Nummer één van de rijkste regio's in Europa is de binnenstad van Londen. Het BNP ligt daar 303 procent boven het gemiddelde. Londen wordt op de voet gevolgd door Luxemburg en Brussel.

De armste regio's van Europa liggen in Bulgarije, Polen en Roemenie.

rijksuniversiteit groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

"Europa beschouwt Groningen ten onrechte als rijke regio"

Uitgegeven: 13 februari 2008 12:26
Leestijd gewijzigd: 13 februari 2008 13:44

GRONINGEN - De provincie Groningen maakt er bezwaar tegen dat een onderzoeksbureau van de Europese Unie het gebied beschouwt als een van de tien rijkste regio's van Europa.

"Dat is onzin. En hardnekkige onzin bovendien, want we hebben er al eerder tegen geprotesteerd dat men ons volgens de aardgasbaten als een van de tien rijkste regio's van Europa beschouwt", aldus woordvoerder van de provincie Groningen.

Opbrengsten

Groningen reageert daarmee op het bericht dat deze provincie op de tiende plaats staat van de rijkste regio's van Europa als wordt gekeken naar het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner. De cijfers komen van het statistisch bureau Eurostat. De regio Utrecht (13e) is de één-na-rijkste van de Nederlandse regio's. Nummer één van de rijkste regio's in Europa is de binnenstad van Londen.

"Dat Groningen tot de tien rijkste regio's behoort, komt omdat de opbrengsten van het aardgas aan de provincie worden toegerekend. Maar dat is niet terecht want de aardgasopbrengsten gaan naar de Staat der Nederlanden".

Aanmerking

Volgens de woordvoerder heeft Eurostat in het verleden Groningen ook al rijk gerekend. "Dat is vervelend, zeker wanneer je in aanmerking wilt komen voor bepaalde subsidies. Maar gelukkig weten de officiële instanties in Europa wel beter en hoewel we hen er niet bakken van de overtuigen dat Groningers minder rijk zijn dan Eurostat beweert", aldus de woordvoerder.

rijksuniversiteit groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Daarom kan ons land niet zonder Gronings gas

Een vermoedelijke productie van het gas uit het Groningse veld verkleint het risico op aardbevingen in Noord-Groningen. Minister Henk Kamp van Economische Zaken heeft twee maanden om de winning doordaken te handhaven de kachle en formaties brandstoffen op Gronings gas en het rijk kan niet zonder het geld dat het oplevert.

Door John Grijp

Kabinet heeft geld hard nodig

DvH, 30-1-2013

rijksuniversiteit groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Groningen wil 1 miljard euro

DvH, 2-2-2013

- Nieuw compensatiefonds van NAM
- Leefbaarheid moet opgekrakt worden

De commissaris van de Koningin Max van den Berg: "Dat is niet alleen stutten en streunen van gebouwen. De leefbaarheid in het gebied moet zodanig worden opgekrakt dat mensen er graag willen wonen. De commissaris sprak gisteren bij een bezoek aan Leppersum van een vertrouwensbreuk tussen bewolking en NAM. Overigens is het gebied verloren", zegt de commissaris. "Zwaardere bevestigingen en waardedaling van Noordooit-Groningen."

Deer Johan de Veer Wurdum De provincie Groningen wil minstens een miljard euro van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM). Dat geld is heel hard nodig om de nadelige effecten van aardgaswinning te compenseren", zegt commissaris van de Koningin Max van den Berg.

Daar hebben de mensen die daar wonen niet verdiend. Zonder forse financiële compensatie is het gebied verloren", zegt de commissaris. "Zwaardere bevestigingen en waardedaling van Noordooit-Groningen."

Wardum De provincie Groningen wil minstens een miljard euro van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM). Dat geld is heel hard nodig om de nadelige effecten van aardgaswinning te compenseren", zegt commissaris van de Koningin Max van den Berg.

Daar hebben de mensen die daar wonen niet verdiend. Zonder forse financiële compensatie is het gebied verloren", zegt de commissaris. "Zwaardere bevestigingen en waardedaling van Noordooit-Groningen."

niet alleen schade aan gebouwen. Nieuwe bedrijven blijven weg. Ze maken andere afwegingen. Daardoor lopen we werkloosheid mis. Uitgeroepen een krimpgebied, waar menselijke wegtrokken en voorzieningen onder druk staan."

Gedeputeerde Staten vinden dat het gebied zo snel mogelijk uit de vrije val moet waarin is zich bevindt: "Mensen moeten weer perspectief hebben. Dit gebied is door te investeren in nieuwe ontwikkelingen moet

AARDSCHOK

DAGBLAD THEMA

Jaarlijks gaat ca. 12 miljard naar het rijk: Noorden 11% van de bevolking → dus elk jaar 1,3 miljard lijkt redelijk

rijksuniversiteit groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Maar ook zonder het aardgas
doen we het goed in Europa!

13

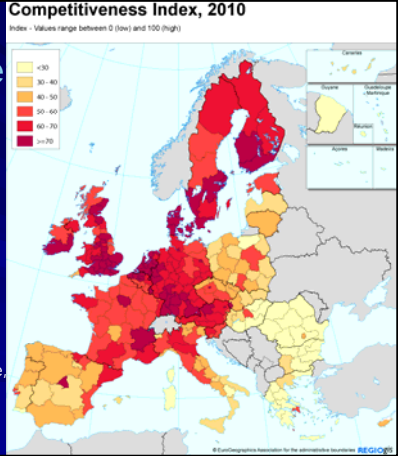

© Prof.dr. Jouke van Dijk

Concurrentiekracht is hoog

Source: EU-Commission (November 2010)
Investing in Europe's future,
5-th Report on Economic,
Social and Territorial
Cohesion

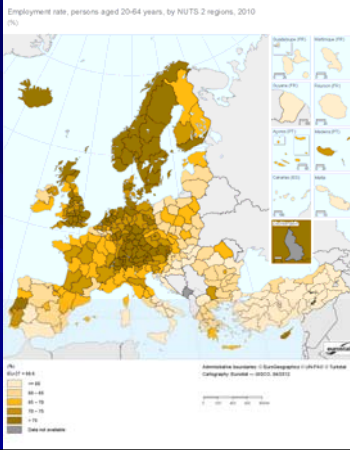
14

© Prof.dr. Jouke van Dijk

Werkgelegenheidsgraad 2010 is hoog
(aantal banen per inwoner 20-64)

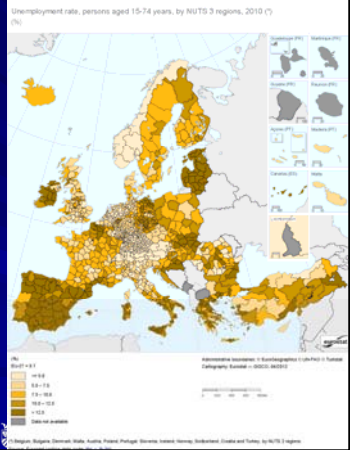
15

© Prof.dr. Jouke van Dijk

Werkloosheid 2010 in % is laag

16

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Regionale werkloosheidsverschillen zijn klein

Figure 5-2: Dispersion of regional unemployment rates, persons aged 15 to 74 years, by NUTS 2 regions, 2007 and 2010 (1)
(coefficient of variation)

Country	2007 (Coefficient of Variation)	2010 (Coefficient of Variation)
EU-27	~50	~50
Belgium	~50	~50
Italy	~50	~50
Germany	~50	~50
Austria	~50	~50
France	~50	~50
Czech Republic	~50	~50
Slovakia	~50	~50
Spain	~50	~50
Bulgaria	~50	~50
Romania	~50	~50
Hungary	~50	~50
United Kingdom	~50	~50
Portugal	~50	~50
Poland	~50	~50
Finland	~50	~50
Netherlands	~20	~20
Sweden	~20	~20
Greece	~20	~20
Denmark	~20	~20
Croatia	~20	~20
Turkey	~20	~20
Switzerland	~20	~20
Norway	~20	~20

17

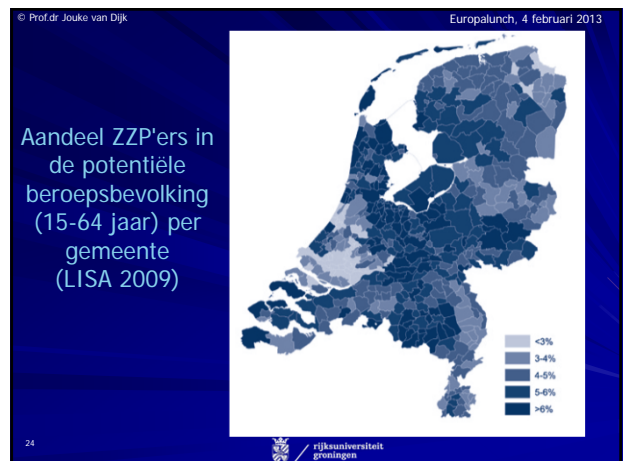
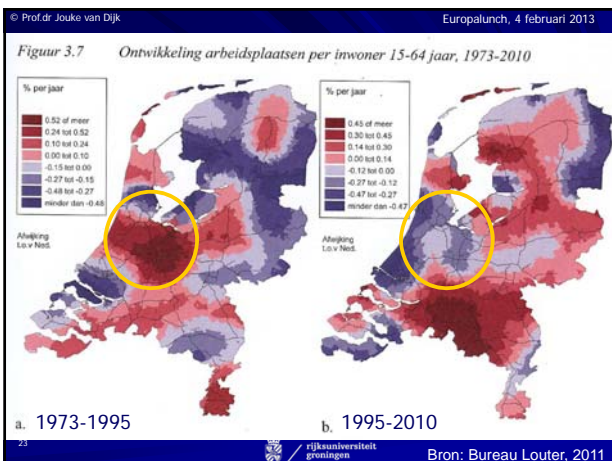
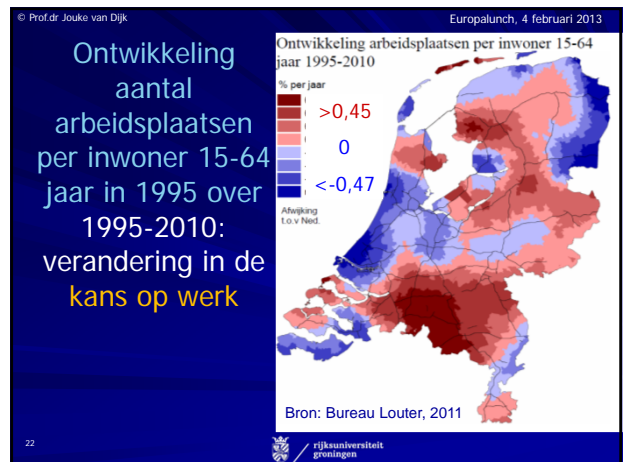
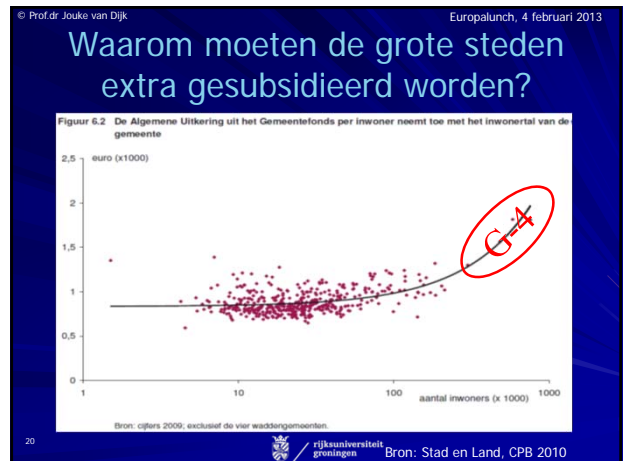
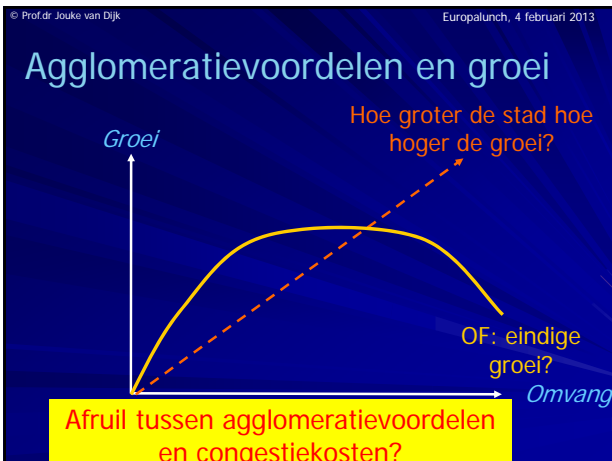

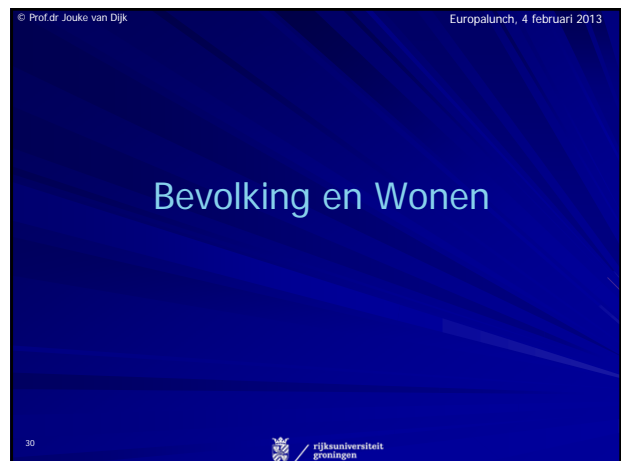
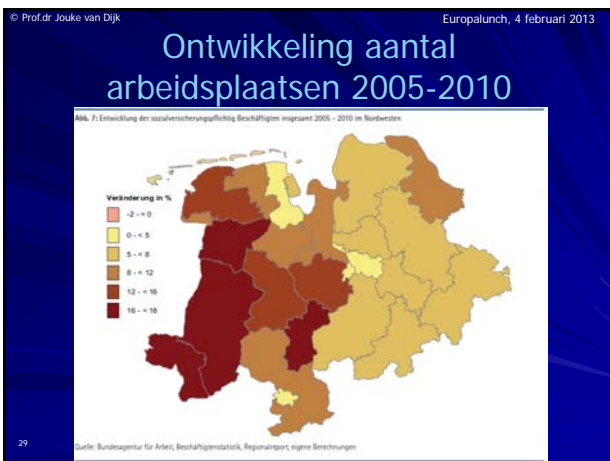
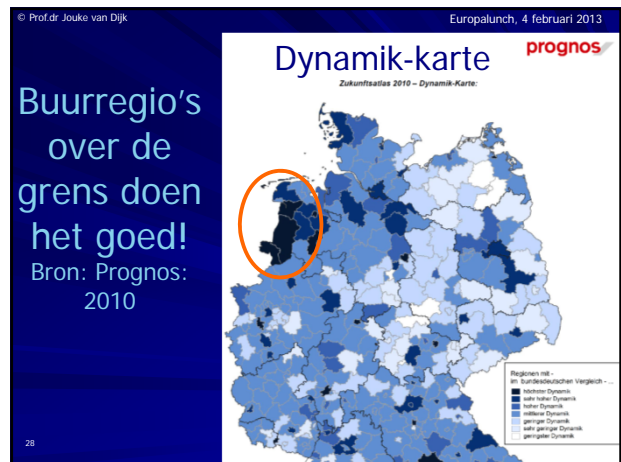
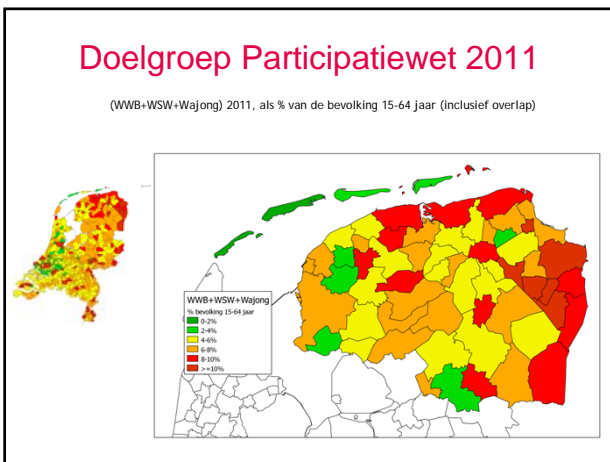
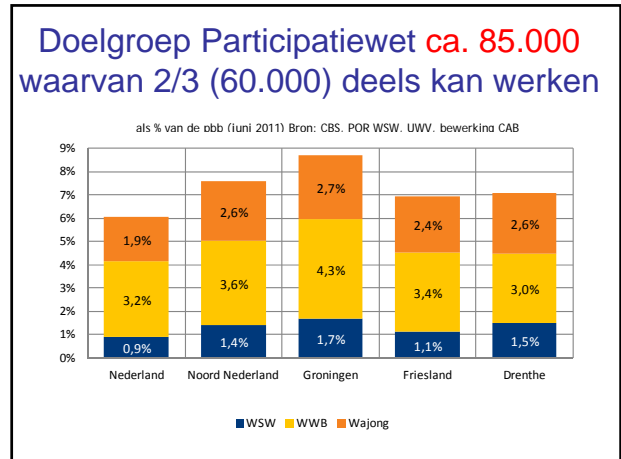
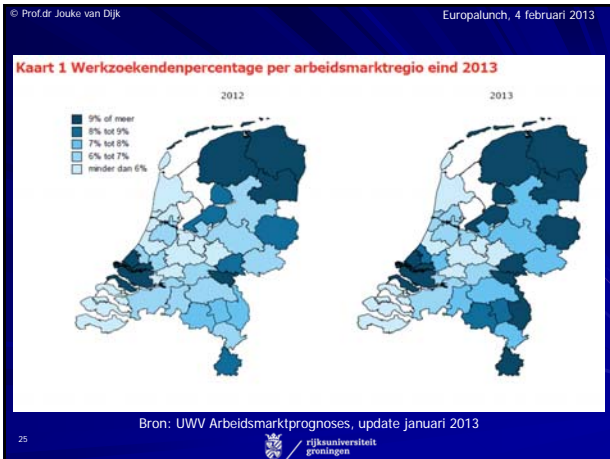
Regional development:
European Economic space

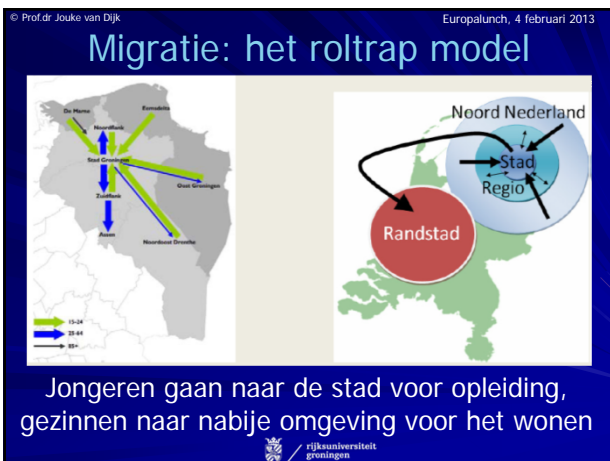
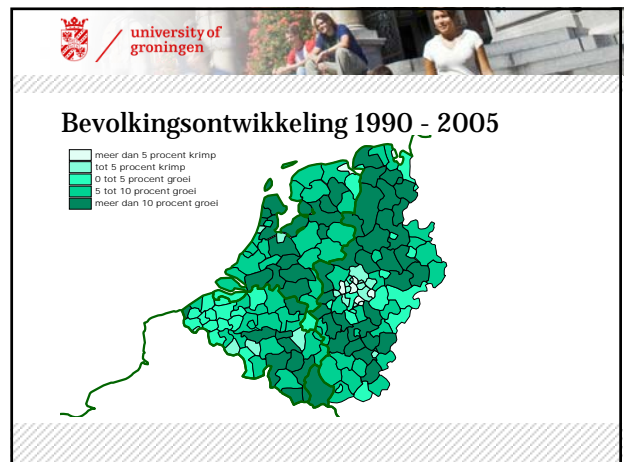
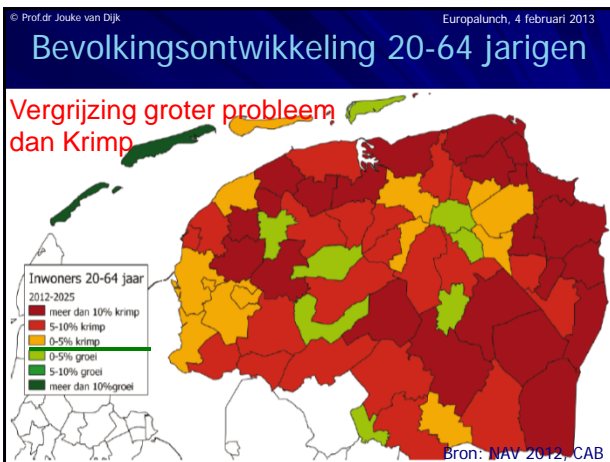
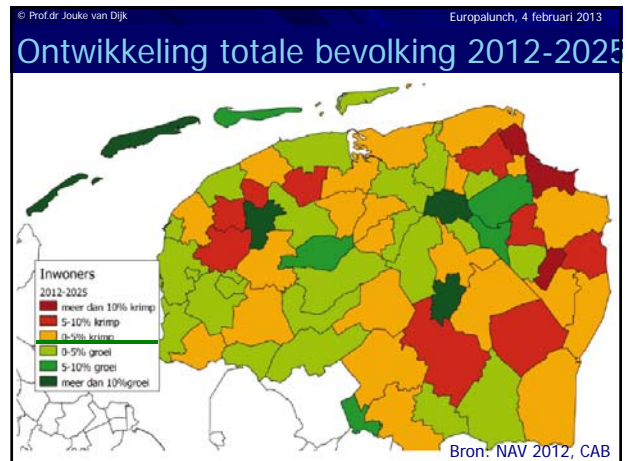
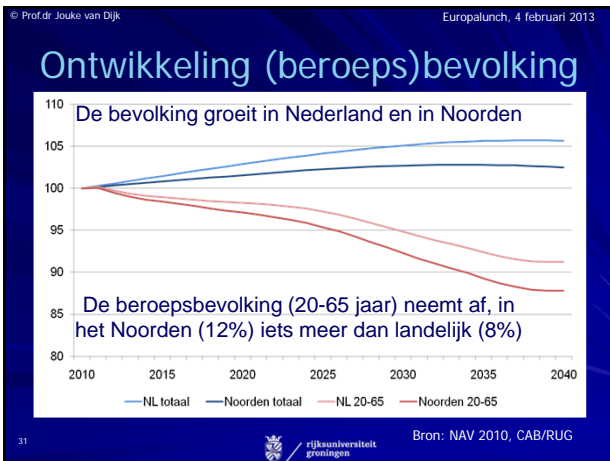
The world is spiky: maar belang grote steden neemt af
en dat van goedbereikbare Talent Towns neemt toe:
potentiële kans voor Groningen, heeft (bijna) alles!
(Broersma & Van Dijk, 2008 en OECD, Regional
Outlook, 2011)

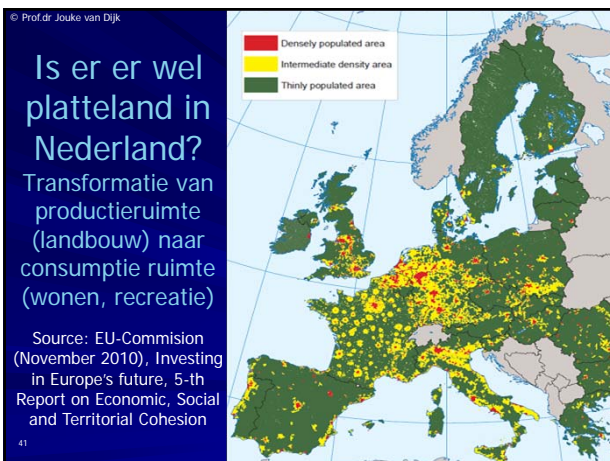
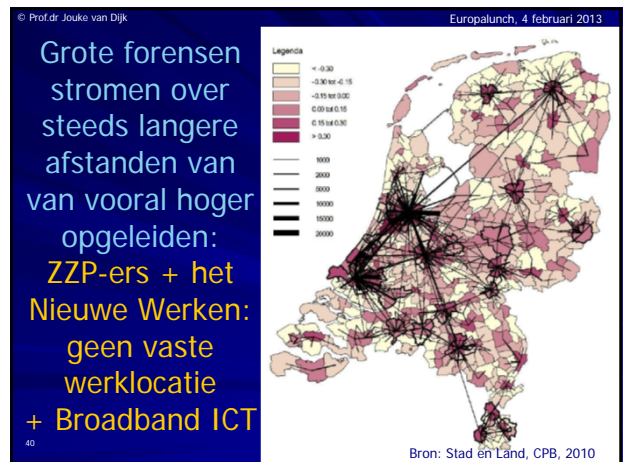
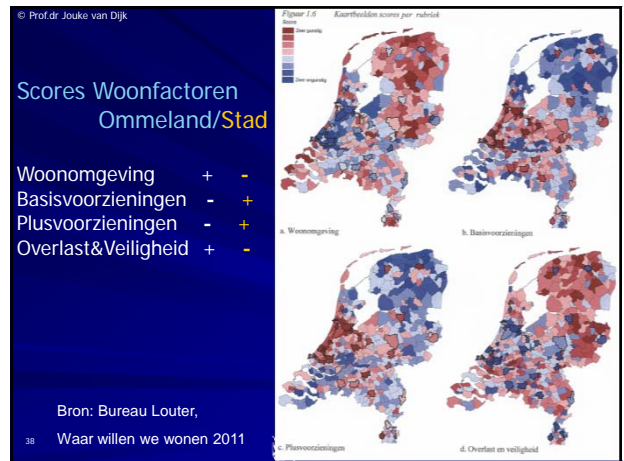
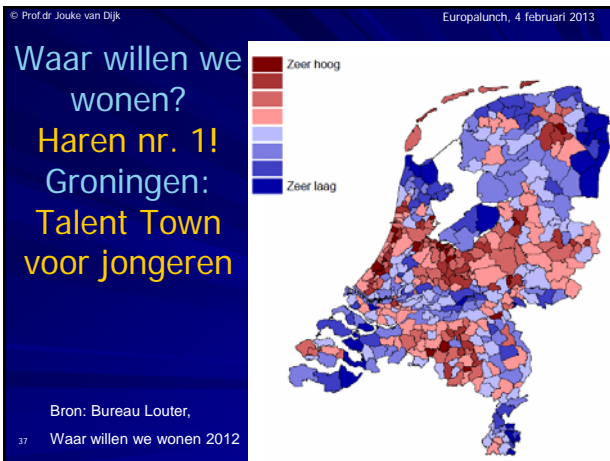

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Conclusies

- Noorden: banen groei goed, werkloosheid iets hoger
- Crisis verhult verzorgingsprobleem → krapte komt
- **Gebrek aan banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt, vaak grote afstand arbeidsmarkt**
- Voorlopig geen krimp, wel vergrijzing: bevolking concentreert zich in de steden, platteland vergrijst
- Maar: Randstad steeds meer congestie, steeds meer behoefte aan goed leven in mooie woonomgeving: een uithoek is voor sommigen een paradijs!
- Platteland: consumptieruimte + Nieuwe Werken, maar dan wel met Broadband ICT
- Meer banen creëren? Regionaal beleid is over → het komt aan op eigen kracht! **Topsectoren?? Geld??!**
- **Sleutelwoorden zijn: creativiteit, innovatie en ondernemerschap.** Hoe doen we dat?

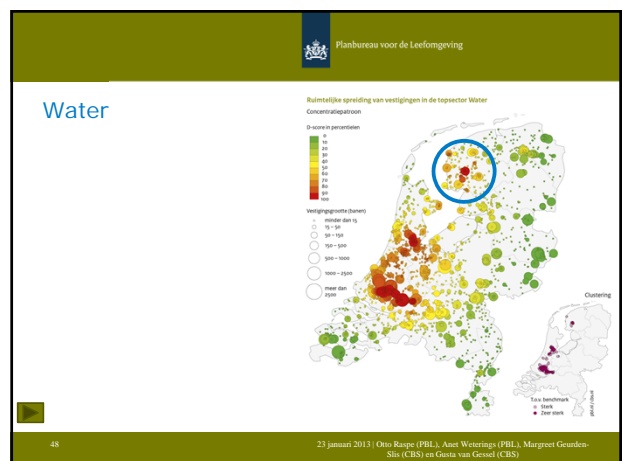
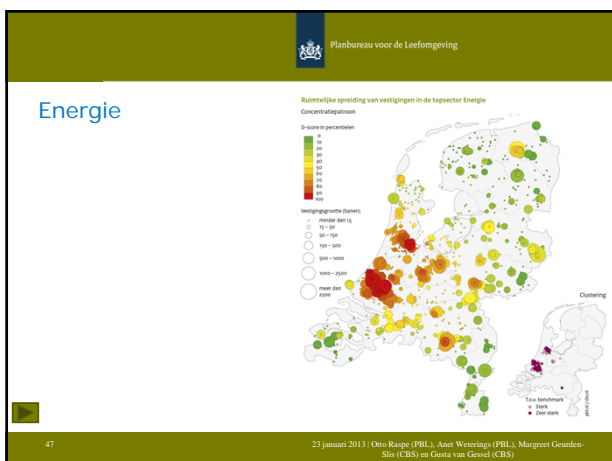
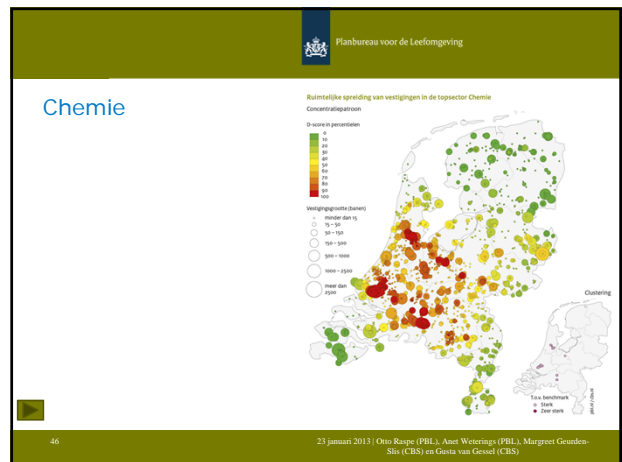
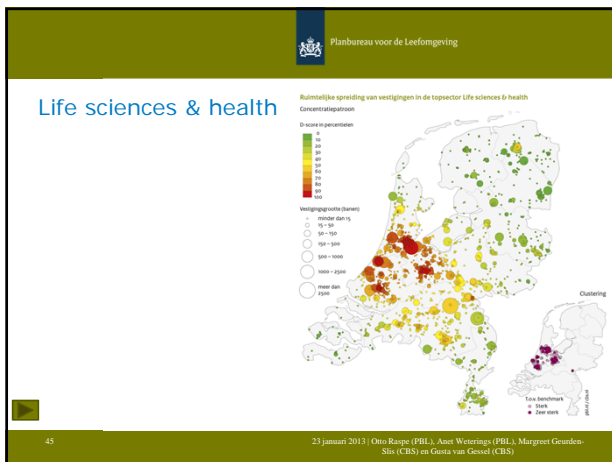
 rijksuniversiteit
groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk   Europalunch, 4 februari 2013

Hoe ziet de toekomst eruit?

Top regio → Topsectoren?

44   rijksuniversiteit
groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

SEK: grootste banengroei ligt op andere gebieden

Friese waterambitie genegeerd

1222 2013 01 03 11:05

LEEUWARDEN Waterambitie is gepasseerd in het lijfcentrum waarmee het Noorden op Brusselse steun moet rekenen. Anders geven meer banen.

Agriculatuur, energie, zorgvoorziening en recreatie en toerisme zijn de terreinen waarop de drie provincies van 2014 tot 2020 de focus moeten leggen, vindt de adviesraad van het Noorden Nederland. Daar liggen de meeste kansen voor groei van de werkgelegenheid, niet bij waterambitie. Dat staat in het rapport van de adviesraad.

Friesland „Er is alleen geboden naar het aantal banen, niet naar de kwaliteit van de arbeidsmarkt.“ De provincie wil de waterambitie inzetten als hefboom voor de economische groei. „Maak het niet belangrijker dan het is“, zegt hij. „Waterambitie doet geen goed.“

Daar is de meest-werkgelegenheidssector te behalen, en daar is het de grootste groeiende sector van de regio van Dijk, die de hoogste regionale economie van de Rijksoverheid. Groei schijnt hun voordeel mee te brengen.

Beleef wil dat elke regio een eigen economisch ontwikkelingsplan opstelt, die samen met de regionale overheden aan de Europese Commissie wordt ingediend. Volgens de Nederlandse Rijksoverheid moeten op dit gebied de komende jaren worden ingezet op de economie en de arbeidsmarkt.

Nieuw standpunt valt slecht in Friesland

Burgemeester Cronje: watertechnologie doet gewoon mis

maakt een kleine sector, gericht op hoog opgeleide mensen. Terwijl je camping en recreatie nodig hebt. „Een Vrij Vrij“, dat is het doel van watertechnologie. Het is voor de hand.

Leeuwarder Courant, 22 september 2012, Voorpagina

- Kunnen we topregio blijven zonder topsectoren?
- Moet elke provincie zijn eigen speerpunten?
- Lossen die speerpunten de echte problemen op?
- Is er een geldprobleem?

149 rijksuniversiteit groningen

HET ALTERNATIEVE ZYL PAKKET

- 1 Spoorlijn (Kollibr) Groningen-Veendam, extra rijbanen zuidelijke ringweg, regiogram,
- 2 Spoorlijn Veendam-Stadskanaal
- 3 Verbetering spoorlijn Emmen-Coevorden-Zwoalle, betere bereikbaarheid Emmen-centrum
- 4 Nieuwe spoorboog Hoogeveen
- 5 TT-Circuit: nieuw station Assen-zuid, extra snelwegaanleiding, lokale infrastructuur
- 6 Nieuwe spoorverbinding Heerenveen-Drachten-Groningen
- 7 Verbetering knooppunt Joure
- 8 Verdubbeling spoorbaan Leeuwarden-Groningen, nieuw station Leeuwarden-zuid, verbetering regionale in- en uitwegen
- 9 Traverse N31 Harlingen
- 10 Verbeterde bereikbaarheid Lauwersmeergebied
- 11 Verdubbeling A50 Ramspon-Ens, verhoging brug Ramspon

ZYL: 2,8 miljard voor het Noorden
Waddenfonds: 800 miljoen
Europa: 100 miljoen?
1 miljard van de NAM?

DvhN 19-3-2008

© Prof.dr. Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

Wat is ons probleem?

- 60.000 mensen die wel kunnen werken maar niet aan de bak komen
- Veiligheid (wateroverlast, aardbeving)
- Sociale duurzaamheid: krimp, energie, sociale cohesie, leefbaarheid. **Hoe lossen we dat op?**
- **Place Based Smart Specialization: vanuit eigen regionale kracht oplossen van ons probleem**
- Maar: weten we echt wat helpt? → kennis nodig!
- Nu vaak geld zoekt project ipv goed project zoek geld
- **Beter: gericht experimenteren met RIS3 Regional Innovation System, monitoren, evalueren en leren**

51 rijksuniversiteit groningen

© Prof.dr. Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

It's about facts & impacts ...

- Step 1 – Analysis of context, potential etc.
- Step 2 – Governance
- Step 3 – Vision for the future
- Step 4 – Selection of priorities
- Step 5 – Policy mix
- Step 6 – Monitoring & evaluation

Aim: Place-based economic transformation

Connectivity: profiling regions by internal and external linkages

	Centralised RIS	Decentralised Dense RIS	Decentralised Sparse RIS
No hinges			
Single hinge			
Diverses hinges			

OECD (2011) *Regions and Innovation Policy*. OECD Publishing, Paris based on Benneworth, F. and A. Dawson (2012), *Strengthening Global/Regional Connectivity in Regional Innovation Strategies*, *Regional Development Working Papers*, OECD Publishing.

© Prof.dr. Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

S3 Advies Foray vorige week

Sectoral level mapping

- Sleeping giant **agrofood**
- Excited goblins **high tech cluster**
- Hungry dwarfs **low tech SMEs**

- With a *wait and see* policy, it is likely that the excited goblins will corner the whole funding (they have so many good projects) while the other sectors are sleeping. But need also to be part of the strategy (need for modernisation, diversification)
- Does not mean that you need to support a project in every sector...but to give every sector a chance to be present in S3 through a good project

© Prof.dr Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

Smart specializaton strategie: staar je niet blind op alleen de Excited Goblins

Defining a strategic vision to be translated into an allocative rule

40% 40% 20%

Budgetverdeling

Macro-analysis	Sleeping giant	Excited goblins	Hungry dwarfs
M1 - Macro-analysis – SWOT and trends	40%	40%	20%
M6 – searching (and creating conditions) for entrepr. discovery	Capability formation Incentives	Observation, ex ante evaluation	Capability formation Incentives
M12	Observation, ex ante evaluation	Priorities P1..P4	Observation, ex ante evaluation
M15	Priorities P5..P9		Priorities P10..P12
M18 – M36	Ex post evaluation	Ex post evaluation	Ex post evaluation

© Prof.dr Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

Bionic Technology: keiharde coating van nanometer dik

DvhN, 8-9-2012

Winschoter werkt aan vruchtbare Sahara

INTERVIEW TOE VAN DE KLASHOEST

• Bionic Technology met Willem Alexander naar Brazilië

• Eigenaar Ton van de Klashorst wordt zelf ook een nationale hit

Door Ruuk Nijboer
Winschoten Bionic Technology uit Winschoten mag helpen de Sahara vruchtbaar te maken. De wetenschapper Ton van de Klashorst is in gesprek met pauselijke en daaraan. Het is een wereldwijde uitdaging om de Sahara vruchtbaar te maken. Het is een wereldwijde uitdaging om de Sahara vruchtbaar te maken. Het is een wereldwijde uitdaging om de Sahara vruchtbaar te maken.

© Prof.dr Jouke van Dijk

Vision Food in Ter Apel: voedsel conservering onder hoge druk

DvhN, 8-9-2012

ECONOMIE

Onder druk wordt alles houdbaar

ACHTERBOORD VISION FOOD

Voedsel wordt bewaard bij hoge druk. Dit proces zorgt ervoor dat voedsel langer houdbaar is. Het proces wordt gebruikt voor het conserveren van vlees en vis.

© Prof.dr Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

Hamflex en Agro Dun: Vezelhennep

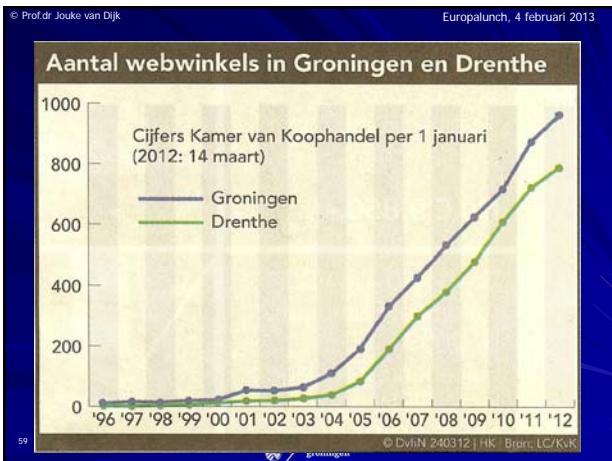
DvhN 8-9-2012

Terug van bijna weggeweest op de akkers

ACHTERBOORD VEZELHENNEP

• Groeiende markt geeft toelichting op Noord-Nieuwe

Door Erik van der Veen
De landbouwsector in Groningen en Drenthe wordt steeds meer gericht op de productie van vezel. Dit is vooral te zien aan de groei van de vezelhennep. Deze plant wordt gebruikt voor de productie van vezel voor papier en andere producten.

© Prof.dr Jouke van Dijk Europalunch, 4 februari 2013

'De tijd van schaamte ligt achter ons'

EDC-Internet in Veendam, Erotische artikelen

DvhN, 8-9-2012

REPORTAGE EROTISCHE ARTIKELEN

Een aanwinst voor uw nachtkastje. Een liefhebber van erotische artikelen. De Veendammer (Internet)grootwinkel in erotische artikelen EDC-Internet.

© Dagblad van het Noorden, 4 februari 2013

MENINGEN

Noorden ideale basis voor nieuwe vormen van landbouw

OPINIE
DUURZAME ECONOMIE

- Noorden moet komen op duurzame economie na verzuiveren
- Steek energie in het winnen van grondstof uit hoogwaardige grasrassen

Door Lubbert Dijkhuizen

Ni is de industriële revolutie en de informatierevolutie wereld de omstandigheid naar een duurzame economie de derde revolutie die het succes van de wereld ingrijpend zal veranderen. Het succes van Nederland is de ideale basis voor de Nederlandse duurzame economie. Kennisontwikkeling, lange de A1, kennisontwikkeling, Duibuis en

Lubbert Dijkhuizen: veel kansen voor innovatieve landbouw en veeteelt, grondstoffen voor de biobased economy, DvhN 11 mei 2012

Kleine bedrijvigheid verbindt platteland

INTERVIEW
MARILANNA MARKANTONI

- Griekse onderzoeker brengt nevenactiviteiten voor het eerst in kaart
- Vooral onder niet-boeren is bijverdienste populair

Door Esther van der Meer

Groningen Perceel heeft afgemeten kaarten, tussen bloemen of een door kulkassen. Het platteland doordringend kan je langs de weg vastenand veel studeer togen waar van allen en nog wat wordt verhoort. Maar door wat Daar was nog nooit onderzoek naar gedaan. De Griekse onderzoeker Marilanna Markantoni bracht de afgelopen jaren kleine bedrijvigheid op het platteland in kaart. Volgende week promoveert ze aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Markantoni: "Er werd altijd gedacht dat het vooral boeren waren die met nevenactiviteiten wat extra willen verdienen. Maar de werkdruk is anders. In de gemeenten die we onderzoeken hebben veel kleine bedrijven van burgers op."

Daar zitten mensen als Mergel, in de Tweede De beelden, die g

handelsreizigers, de verkoop van alberts zelfgemaakte producten. Dit levert niet alleen toeristen op, de fietsers daar ook dienst als

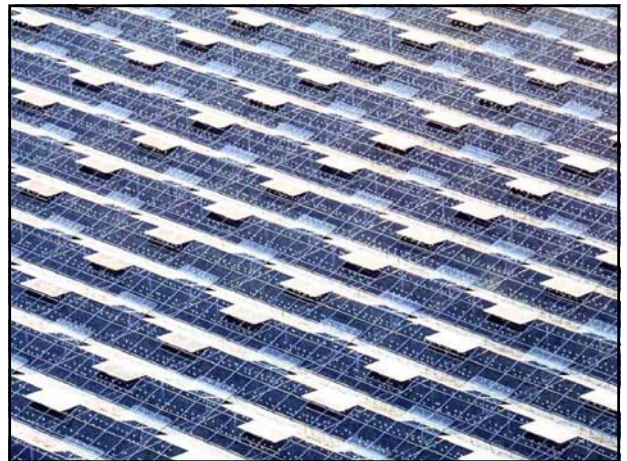
erfgoed zouden moeten worden ver

en lokale zijn pro die je de platteland vaak las weg kan den. Foto: Aneloh

Ik word vooral van hirters rijker

Maria Markantoni: Nevenactiviteiten op het platteland, vooral door niet-boeren!
DvhN, 25 april 2012

© Prof.dr. Jouke van Dijk, Europalunch, 4 februari 2013

Groningen: top regio in beweging!

© Prof.dr. Jouke van Dijk, Europalunch, 4 februari 2013

Wat is het resultaat?

- Via Place Based Smart Specialization de regionale kracht bepalen als RIS3 Regional Innovation System
- Dan probleem oplossen door gericht te investeren en te experimenteren, monitoren, evalueren en daarvan leren, ook voor/van elders in Europa
- 60.000 mensen aan het werk
- Veiligheid (wateroverlast, aardbeving)
- Sociale duurzaamheid: krimp, energie, sociale cohesie, leefbaarheid, hier en in Europa

→ Groningen en het Noorden blijven topregio voor wonen en werken

 rijksuniversiteit groningen